

Συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-22/02 και T-23/02

**Sumitomo Chemical Co. Ltd και Sumika Fine Chemicals Co. Ltd
κατά
Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων**

«Ανταγωνισμός — Συμπράξεις στον τομέα των βιταμινούχων προϊόντων — Απόφαση της Επιτροπής με την οποία διαπιστώνονται παραβάσεις που έχουν παύσει και δεν επιβάλλονται πρόστιμα — Κανονισμός (ΕΟΚ) 2988/74 — Παραγραφή του δικαιώματος της Επιτροπής να επιβάλει πρόστιμα ή κυρώσεις — Αρχή της ασφαλείας δικαίου — Τεκμήριο αθωότητας — Έννομο συμφέρον για τη διαπίστωση παραβάσεων»

Απόφαση του Πρωτοδικείου (τέταρτο πενταμελές τμήμα) της 6ης Οκτωβρίου
2005 . . . . . Π - 4073

Περίληψη της αποφάσεως

- 1. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Δικαιώματα της Επιτροπής — Διαπίστωση παραβάσεως που έχει παύσει — Προϋπόθεση — Έννομο συμφέρον (Κανονισμός 17 του Συμβουλίου)*

2. Κοινοτικό δίκαιο — Ερμηνεία — Κείμενα που διατυπώνονται σε πολλές γλώσσες — Ομοίμορφη ερμηνεία — Διαφορές μεταξύ των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων — Γενική οικονομία και σκοπός της επίμαχης κανονιστικής ρυθμίσεως ως βάση αναφοράς
3. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Παραγραφή του δικαιώματος δώξεως — Έννοια της «κυρώσεως» κατά το πνεύμα του κανονισμού 2988/74 — Χρηματικές κυρώσεις — Εμπίπτουν — Απόφαση διαπιστώνουσα παράβαση — Δεν εμπίπτει
(Κανονισμός 2988/74 του Συμβουλίου, άρθρο 1 § 1)
4. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Δικαιώματα της Επιτροπής — Αυτοτέλεια του δικαιώματος να διαπιστωθεί μια παράβαση σε σχέση με το δικαίωμα να διαταχθεί η παύση της παραβάσεως και να επιβληθεί πρόστιμο — Επίπτωση της παραγραφής του δικαιώματος επιβολής προστίμου επί του δικαιώματος διαπιστώσεως παραβάσεως — Δεν υφίσταται
(Κανονισμοί του Συμβουλίου 17 και 2988/74, άρθρο 1 § 1)
5. Κοινοτικό δίκαιο — Γενικές αρχές του δικαίου — Ασφάλεια δικαίου — Ανυπαρξία κανόνα που να θεσπίζει παραγραφή σχετικά με την άσκηση των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής — Παραβίαση της αρχής της ασφάλειας δικαίου από τον κοινοτικό νομοθέτη — Δεν υφίσταται
6. Προσφυγή ακυρώσεως — Απόφαση της Επιτροπής στο πλαίσιο ενός τομέα που χαρακτηρίζεται από την ανυπαρξία κανόνα που να θεσπίζει παραγραφή σχετικά με την άσκηση των αρμοδιοτήτων της — Τήρηση των απαιτήσεων της ασφάλειας δικαίου — Δικαστικός έλεγχος — Όρια
(Άρθρο 230 ΕΚ)
7. Κοινοτικό δίκαιο — Γενικές αρχές — Αναγνώριση — Κανόνας που υφίσταται στην έννομη τάξη όλων των κρατών μελών — Δεν αρκεί για να αναγνωριστεί ο κανόνας αυτός ως γενική αρχή
8. Κοινοτικό δίκαιο — Ερμηνεία — Αρχές — Αυτοτελής ερμηνεία — Όρια — Παραπομπή, σε ορισμένες περιπτώσεις, στο δίκαιο των κρατών μελών

9. Κοινοτικό δίκαιο — Αρχές — Θεμελιώδη δικαιώματα — Τεκμήριο αθωότητας — Διαδικασία στον τομέα του ανταγωνισμού — Δυνατότητα εφαρμογής — Διαπίστωση, μετά την περάτωση μιας τακτικής διαδικασίας, της ευθύνης του δράστη μιας παραβίασης, στον οποίο δεν μπορεί να επιβληθεί πρόστιμο λόγω παραγραφής — Παραβίαση — Δεν υφίσταται

(Άρθρο 6 ΕΕ)

10. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Δικαιώματα της Επιτροπής — Διαπίστωση παραβάσεως που έχει παύσει — Τρόπος ασκήσεως — Απόδειξη, με τις ιδιαίτερες περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως, του εννόμου συμφέροντός της

(Κανονισμός 17 του Συμβουλίου)

1. Ο κανονισμός 17 παρέσχε την εξουσία στην Επιτροπή να υποχρεώνει τις επιχειρήσεις να θέτουν τέρμα στη διαπιστωθείσα παράβαση, καθώς και να επιβάλλει πρόστιμα και χρηματικές ποινές σε περίπτωση παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού. Το δικαίωμα λήψεως των σχετικών αποφάσεων ενέχει κατ' ανάγκην το δικαίωμα διαπιστώσεως της παραβάσεως για την οποία πρόκειται.

επιχείρηση, υπό την προϋπόθεση, ωστόσο, ότι το θεσμικό όργανο έχει έννομο συμφέρον προς τούτο.

(βλ. σκέψεις 36-37, 130)

Η παύση μιας παραβάσεως πριν από την έκδοση αποφάσεως της Επιτροπής δεν αποτελεί, αυτή καθ' εαυτήν, γεγονός που εμποδίζει την άσκηση των δικαιωμάτων της Επιτροπής να διαπιστώνει και να τιμωρεί μια παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού. Συναφώς, αφενός, η εξουσία της Επιτροπής προς επιβολή κυρώσεων δεν επηρεάζεται καθόλου από το γεγονός ότι η συμπεριφορά που αποτελεί την παράβαση και η δυνατότητα προκλήσεως ζημιωγόνων αποτελεσμάτων έχουν λήξει αφετέρου, η Επιτροπή μπορεί να λαμβάνει απόφαση διαπιστώνοντας παράβαση, στην οποία έχει ήδη θέσει τέρμα η ενδιαφερόμενη

2. Στο πλαίσιο της γραμματικής ερμηνείας μιας διατάξεως του κοινοτικού δικαίου, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι οι διατάξεις του κοινοτικού δικαίου διατυπώνονται σε πολλές γλώσσες και ότι οι αποδόσεις τους στις διάφορες γλώσσες είναι εξίσου αυθεντικές ως εκ τούτου, η ερμηνεία μιας τέτοιας διατάξεως απαιτεί σύγκριση των αποδόσεών της στις διάφορες γλώσσες.

Ναι μεν, λόγω της ανάγκης ομοιόμορφης ερμηνείας των κοινοτικών κανο-

νισμών, αποκλείεται ορισμένο κείμενο να εξετάζεται μεμονωμένα, πλην όμως απαιτείται, σε περίπτωση αμφιβολίας, να ερμηνεύεται και να εφαρμόζεται υπό το πρίσμα των αποδόσεων του στις άλλες επίσημες γλώσσες, σε περίπτωση δε διαφοράς μεταξύ των γλωσσικών αποδόσεων μιας κοινοτικής διατάξεως, η οικεία διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται με βάση την όλη οικονομία και τον σκοπό της κανονιστικής ρυθμίσεως της οποίας αποτελεί στοιχείο.

Εξάλλου, γενικότερα, για την ερμηνεία μιας διατάξεως του κοινοτικού δικαίου πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι στόχοι που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος, καθώς και το σύνολο των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου.

παραγραφής το δικαίωμα της Επιτροπής να επιβάλλει χρηματικές κυρώσεις για παραβάσεις των διατάξεων του δικαίου των μεταφορών και του ανταγωνισμού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ανεξαρτήτως της ονομασίας που χρησιμοποιήθηκε για τις εν λόγω κυρώσεις στα νομοθετικά κείμενα που τις θεσπίζουν.

Μια απόφαση περί διαπιστώσεως παραβάσεως δεν συνιστά κύρωση κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 2988/74 και, ως εκ τούτου, δεν καταλαμβάνεται από την παραγραφή που προβλέπει η εν λόγω διάταξη.

(βλ. σκέψεις 60-61)

(βλ. σκέψεις 42, 46-47)

3. Ο όρος «κυρώσεις» του άρθρου 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 2988/74, περί παραγραφής του δικαιώματος διώξεως και εκτελέσεως των αποφάσεων στους τομείς του δικαίου των μεταφορών και του ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, αποβλέπει μόνον στο να υπαγάγει σε ένα και το αυτό καθεστώς
4. Ναι μεν, στο πλαίσιο του καθεστώτος που θεσπίζει ο κανονισμός 17, το δικαίωμα της Επιτροπής να διαπιστώνει παράβαση προκύπτει μόνο σιωπηρώς, ήτοι κατά το μέτρο που τα ρητά δικαιώματα να διαταχθεί η παύση της παραβάσεως και να επιβληθούν πρόστιμα ενέχουν κατ' ανάγκην το ως άνω δικαίωμα, πλην όμως ένα τέτοιο σιωπηρώς προβλεπόμενο δικαίωμα δεν εξαρτάται μόνον από την άσκηση, εκ

μέρους του θεσμικού οργάνου, των εν λόγω ρητών δικαιωμάτων. Επομένως, η αυτοτέλεια ενός τέτοιου δικαιώματος δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ούτε να θιγεί από το γεγονός ότι η άσκηση του ως άνω δικαιώματος εξηρτάτο από την ύπαρξη εννόμου συμφέροντος εκ μέρους του θεσμικού οργάνου.

Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν έχει πλέον το δικαίωμα να επιβάλλει πρόστιμα στους δράστες μιας παραβάσεως λόγω παρελεύσεως της προθεσμίας παραγραφής που προβλέπεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού 2988/74, περί παραγραφής του δικαιώματος διώξεως και εκτέλεσεως των αποφάσεων στους τομείς του δικαίου των μεταφορών και του ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, δεν αποτελεί, αυτό καθ' εαυτό, εμπόδιο για την έκδοση αποφάσεως με την οποία διαπιστώνεται ότι η ως άνω παλαιότερη παράβαση έχει διαπραχθεί.

(βλ. σκέψεις 63, 131)

5. Η προθεσμία παραγραφής, προκειμένου να εκπληρώσει τη λειτουργία της που συνίσταται στην εξασφάλιση της ασφαλείας δικαίου, πρέπει να έχει ορισθεί εκ των προτέρων, ο δε καθορισμός της διάρκειάς της καθώς και των λεπτομερειών εφαρμογής της εμπίπτει στην αρμοδιότητα του κοινοτικού νομοθέτη.

Συγκεκριμένα, η παραγραφή, εμποδίζοντας να αμφισβητούνται επ' αόριστον καταστάσεις που έχουν παγιωθεί με την παρέλευση του χρόνου, κατατείνει στο

να ενισχύσει την ασφάλεια δικαίου, αλλά μπορεί επίσης να επιτρέψει την παγίωση καταστάσεων οι οποίες, τουλάχιστον αρχικώς, ήσαν αντίθετες προς τον νόμο. Κατά συνέπεια, η έκταση στην οποία γίνεται προσφυγή στην παραγραφή απορρέει από συμβιβασμό μεταξύ των απαιτήσεων της ασφαλείας δικαίου και εκείνων της νομιμότητας σε συνάρτηση με τις ιστορικές και κοινωνικές περιστάσεις που επικρατούν στην κοινωνία σε μια συγκεκριμένη εποχή. Για τον λόγο αυτό, η παραγραφή εμπίπτει αποκλειστικώς στην επιλογή του νομοθέτη.

Επομένως, ο κοινοτικός νομοθέτης δεν μπορεί να κινδυνεύει να επικριθεί από τον κοινοτικό δικαστή λόγω των επιλογών στις οποίες προβαίνει όσον αφορά τη θέσπιση κανόνων περί παραγραφής και τον καθορισμό των αντιστοίχων προθεσμιών. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι δεν έχει προβλεφθεί προθεσμία παραγραφής για την άσκηση των δικαιωμάτων που επιτρέπουν στην Επιτροπή να διαπιστώνει τις παραβάσεις του κοινοτικού δικαίου δεν είναι ικανό να αποτελέσει, αυτό καθ' εαυτό, παρανομία υπό το πρίσμα της τηρήσεως της αρχής της ασφαλείας δικαίου.

(βλ. σκέψεις 81-83)

6. Δεν απόκειται στον κοινοτικό δικαστή να καθορίζει τις προθεσμίες, την έκταση ή τις λεπτομέρειες εφαρμογής της

παραγραφής σε σχέση με μια παραβατική συμπεριφορά, είτε κατά γενικό τρόπο είτε ως προς τη συγκεκριμένη περίπτωση που ήχθη ενώπιόν του. Ωστόσο, η έλλειψη παραγραφής προβλεπόμενης από τον νόμο δεν αποκλείει το ότι η ενέργεια της Επιτροπής, σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, μπορεί να επικριθεί με γνώμονα την αρχή της ασφαλείας δικαίου. Συγκεκριμένα, ελλείψει νομοθετήματος που προβλέπει προθεσμία παραγραφής, η θεμελιώδης επιταγή της ασφαλείας δικαίου αντιτίθεται στη δυνατότητα της Επιτροπής να καθυστερεί επ' αόριστον την άσκηση των εξουσιών της.

Κατά συνέπεια, ο κοινοτικός δικαστής, κατά την εξέταση αιτιάσεως που αντλείται από την εκπρόθεσμη δράση της Επιτροπής, δεν πρέπει να περιορίζεται στη διαπίστωση ότι δεν υφίσταται προθεσμία παραγραφής, αλλά πρέπει να εξακριβώνει αν η Επιτροπή ενήργησε με εξαιρετικά μεγάλη καθυστέρηση.

Ωστόσο, ο εξαιρετικά όψιμος χαρακτήρας της δράσεως της Επιτροπής δεν πρέπει να εκτιμηθεί μόνο σε συνάρτηση με τον χρόνο που διέρρευσε μεταξύ των πραγματικών περιστατικών που αποτελούν αντικείμενο της δράσεως της Επιτροπής και της αναλήψεως της εν λόγω δράσεως. Αντιθέτως, η δράση της Επιτροπής δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως εξαιρετικά όψιμη ελλείψει καθυστερήσεως ή άλλης αμέλειας δυναμένης να καταλογισθεί στο θεσμικό όργανο και

πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, ιδίως, το χρονικό σημείο κατά το οποίο το θεσμικό όργανο έλαβε γνώση της υπάρξεως των παραβάσεων και ο εύλογος χαρακτήρας της διάρκειας της διοικητικής διαδικασίας.

(βλ. σκέψεις 87-89)

7. Το γεγονός ότι οι έννομες τάξεις όλων των κρατών μελών περιλαμβάνουν τον ίδιο κανόνα δικαίου δεν αρκεί για να αναγνωριστεί από το κοινοτικό δίκαιο ότι ο εν λόγω κανόνας έχει τον χαρακτήρα γενικής αρχής του κοινοτικού δικαίου.

(βλ. σκέψεις 97, 99)

8. Οι όροι μιας διατάξεως κοινοτικού δικαίου, η οποία δεν παραπέμπει ρητώς στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της έννοιας και της σημασίας της, πρέπει κανονικά να τυγχάνουν αυτοτελούς ερμηνείας, η οποία πρέπει να ανευρίσκεται με βάση τα συμφραζόμενα και τον σκοπό που επιδιώκει η σχετική κανονιστική ρύθμιση.

Ειδικότερα, ελλείψει ρητής παραπομπής, η εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου

μπορεί να συνεπάγεται ενδεχομένως αναφορά στο δίκαιο των κρατών μελών όταν ο κοινοτικός δικαστής δεν μπορεί να ανεύρει στο κοινοτικό δίκαιο ή στις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου τα στοιχεία που του επιτρέπουν να προσδιορίσει το περιεχόμενο και την έκτασή της με αυτοτελή ερμηνεία.

(βλ. σκέψεις 100-101)

9. Το τεκμήριο αθωότητας, όπως προκύπτει ιδίως από το άρθρο 6, παράγραφος 2, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, αποτελεί μέρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων, τα οποία, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 2, ΕΕ, προστατεύονται στην κοινοτική έννομη τάξη.

Το ως άνω τεκμήριο εφαρμόζεται επί των διαδικασιών των σχετικών με την παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού που ισχύουν για τις επιχειρήσεις και μπορούν να οδηγήσουν στην επιβολή προστίμων ή χρηματικών ποινών.

Το τεκμήριο αθωότητας συνεπάγεται ότι κάθε κατηγορούμενος τεκμαίρεται ότι είναι αθώος μέχρι αποδείξεως της ενοχής του σύμφωνα με τον νόμο. Έτσι, το εν λόγω τεκμήριο αντιτίθεται σε κάθε

τυπική βεβαίωση και ακόμη σε κάθε υπαινιγμό που έχει ως αντικείμενο την ευθύνη ενός προσώπου, το οποίο κατηγορείται για συγκεκριμένη παράβαση, και περιέχεται σε μια απόφαση με την οποία τερματίζεται η σχετική ενέργεια, χωρίς το πρόσωπο αυτό να απολαύει όλων των εγγυήσεων που παρέχονται κατά κανόνα για την άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας στο πλαίσιο μιας διαδικασίας που ακολουθεί τη συνήθη ροή της και οδηγεί σε απόφαση επί του βασίμου της αμφισβητήσεως.

Αντιθέτως, το τεκμήριο αθωότητας δεν εμποδίζει να αποδεικνύεται η ευθύνη ενός προσώπου, που κατηγορείται για συγκεκριμένη παράβαση, μετά την περάτωση διαδικασίας που διεξήχθη πλήρως, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες λεπτομέρειες εφαρμογής και στο πλαίσιο της οποίας τα δικαιώματα άμυνας ασκήθηκαν πλήρως, τούτο δε ακόμη και όταν δεν μπορεί να επιβληθεί κύρωση στον δράστη της παραβάσεως λόγω παραγραφής του σχετικού δικαιώματος της αρμόδιας αρχής.

(βλ. σκέψεις 104-107)

10. Όσον αφορά τον τρόπο ασκήσεως της αρμοδιότητάς της να διαπιστώσει, με απόφαση, παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού που έχει παύσει, η Επιτροπή διαπράττει νομική πλάνη που δικαιολογεί την ακύρωση μιας τέτοιας αποφάσεως στην περίπτωση που δεν εξετάζει, κατά τη λήψη της αποφάσεως αυτής, αν μια τέτοια διαπίστωση δικαιο-

λογείται από έννομο συμφέρον. Συνάφως, η Επιτροπή δεν μπορεί να περιοριστεί στη γενική διατύπωση υποθέσεων όπως η ανάγκη να ενθαρρύνεται η υποδειγματική συμπεριφορά των επιχειρήσεων, το συμφέρον να αποθαρρύνεται η υποτροπή, λαμβανομένου υπόψη του ιδιαίτερος σοβαρού χαρακτήρα των επίμαχων παραβάσεων, και το συμφέρον να παρέχεται στους θιγομένους τρίτους η δυνατότητα να προσφεύγουν στα εθνικά πολιτικά δικαστήρια. Απόκειται

στην Επιτροπή να αποδείξει, με τις ιδιαίτερες περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως, ότι οι ως άνω υποθέσεις επαληθεύονται και δικαιολογούν, κατά συνέπεια, το έννομο συμφέρον της να εκδώσει απόφαση με την οποία διαπιστώνεται η εν λόγω παράβαση.

(βλ. σκέψεις 132, 136-138)